

nekrologu se spominja prof. *Landsberg* dne 25. nov. 1923 v Bonnu v 71. letu zamrlega prof. *Zitelmanna*, tvorca epohalnega Meddržavnega zasebnega prava (2 zvezka 1897—1912). — K posnemanju izpodbuja poročilo o ustanovitvi »Zamenjalnice za znanstveno literaturo« pri pruski drž. biblioteki v Berlinu, ki je pri nji vsakomur moči zamenjati knjige, ki jih ne rabi več, za druge, ki so mu potrebne, a jih radi prevelikih stroškov ne more nabaviti. — Iz osebnih vesti posnemamo, da je praznoval 60 letnico prof. *Seckel* v Berlinu, in da je stopil slovit učenjak heideberške univerze prof. *Endemann* v pokoj.

Dr. G. K.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca marca 1924.

— (XXXIV. Redna glavna skupščina društva »Pravnika«) se je vršila dne 30. januarja 1924 v sodni palači. Otvoril jo je društveni načelnik g. dr. Majaron in po pozdravu naznanil dnevni red, ki je predpisan po pravilih za redno skupščino.

I. Namesto obolelega tajnika g. dr. Sajovica je prečital podnačelnik g. dv. svetnik Bežek nastopno letno poročilo odboro vo:

Slavna glavna skupščina!

Število članov našega društva se v preteklem letu ni bistveno spremenilo; koncem ravnokar zaključenega leta štejemo namreč 1 častnega člana in 590 rednih članov. Precejšnje število članov nam je pobrala v tem letu smrt na kosa in sicer so umrli: slavní pisatelj dr. Ivan Tavčar, prireditelj prvih izdaj zakonikov v slovenskem jeziku dv. sv. dr. Jakob Kavčič, dalje dv. sv. dr. Fran Vovšek, viš. dež. sod. svetnik Josip Sitter, sodnika Miroslav Schmidinger in dr. Ljudevit Zupin, notarski kandidat Elija Viljem Travn, dv. sv. dr. Martin Travner, odvetnik dr. Vladimir Serbec in pred kratkim dv. svetnik dr. Bogomil Senekovič. Mnogi izmed teh so bili izvrstni in zvesti sotrudniki našega glasila. Zato slava njihovemu spominu!

Tekoče posle je reševal odbor na osmih sejah; poleg tega je imel terminološki odsek dve seji.

Društvo je pristopilo v zadnjem času kot član pravkar ustanovljeni »Zvezi duševnih delavcev«; pri pripravljanih delih samih pa je odlično sodelovalo po načelniku dr. Majaronu in odborniku dr. Dolencu.

Lansko zimo smo priredili v Ljubljani celo vrsto prijateljskih sestankov. Namen teh sestankov je, omogočiti in gojiti tesnejše stike med posameznimi člani. Ti sestanki so se dobro obnesli. Vabimo pa ponovno na te sestanke vse člane, zlasti mlajše in najmlajše. Veliko število članov je zbralo društvo na lanskem izletu v Krškem (10. V. 1923). Bilo nas je tamkaj okoli 70, iz Zagreba pa je prihitelo okrog 80 članov tamošnjega Pravníckog društva. Videti je bilo, da je to število skoro preveliko za majhno mesto ce Krško. Ali na tem izletu je vzknila prva misel o skupnem zborovanju vseh jugoslovanskih pravnikov, misel, ki je naš odbor skozi

celo leto ni popustil, marveč jo neumorno propagiral med Hrvati in Srbi in jih skušal pridobiti zanj. Po našem načrtu naj bi to zborovanje ne bilo zabaven izlet, ampak naj bi se na njem referiralo o različnih potrebnih pravnih reformah. Nemci imajo take zборе v svojih »Juristentage«, Čehi se pripravljajo z velikansko vnemo za pravniški shod, ki se bo vršil letos v Brnu, naznanili so že referate. Potrebno pa je tudi pri nas, da odposlanci naših pravnikov nastopijo javno in povedo svoje želje in nasvete, ki jih imajo glede zakonodaje in uprave. Našemu pozivu se je odzvalo takoj »Pravniško društvo« v Zagrebu, ki nas je obenem pooblastilo, da vodimo naprej vse posle, dokler se ne doseže skupna baza vseh pravniških organizacij v kraljevini za nadaljnje delo. Iz Beograda dolgo časa nismo prejeli nobenega glasu, šele v zadnjem času smo zaznali, da je našel naš klic tudi tamkaj prijazen odmev. Formalnega obvestila od beograjskega pravniškega udruženja pa še nimamo. Započeto akcijo bo odbor krepko nadaljeval in upa, da bo dosegel tekom letošnjega leta pozitivne uspehe.

Ko smo zvedeli, da se razpravlja v zakonodajnem odseku zakonski načrt o novi organizaciji sodišč, smo poslali takoj odtis obširne in temeljite dr. Krekove razprave v »Slov. Pravniku« temu odseku in sicer v roke narodnega poslanca dr. Hohnjeca. Skupno s »Pravniškom društvom« v Zagrebu pa smo predlagali ministrstvu pravde in zakonodajnem svetu pri tem ministrstvu, naj obrazujeta poseben odbor jezikoslovcev in juristov iz cele države. Ta odbor naj bi pretresel vsak zakonski načrt glede jezika in terminologije. Priznati je, da je bil ta predlog povsem umesten.

Za ljubljanske člane je priredilo društvo celo vrsto zanimivih predavanj. Predavali so: 1.) dr. K. Šavnik, »O ustavni (politični) kontroli državnega gospodarstva«. (23. III. in 11. IV. 1923); 2.) prof. dr. M. Dolenc: »Ob petdesetletnici našega kazenskopravnega reda« (23. V. 1923); 3.) prof. dr. M. Dolenc: »Kolektivna odgovornost za kazniva dejanja in naše narodno pravo« (14. XI. 1923); 4.) prof. dr. M. Kosič: »Rasna teorija v zgodovini. (Povodom zadnje polemike o značaju starih Slovencev)« (21. XI. 1923); 5.) prof. dr. K. Hinterlechner: »Geologija in uprava« (5. XII. 1923); 6.) prof. dr. A. Šerko: »Samoobdolžitev v sled blaznosti« (12. XII. 1923); 7.) prof. dr. Gj. Tasič: »Meje med odgovornostjo države in uradnikov« (23. I. 1924). Poleg tega je priredilo »Slovensko zdravniško društvo« v dogovoru z nami dvojje predavanje, na kateri so bili povabljeni tudi naši člani in sicer: 1.) Dementia praecox paranoidea (prim. dr. Göstl) in 2.) »Abortus artificialis z medicinskega stališča« (prof. dr. Zalokar). Predavanja so bila vrlo dobro obiskana, znak, da so potrebna in da je skrbeti za njih nadaljevanje. Vsem gg. predavateljem se odbor na tem mestu še enkrat zahvaljuje za njihovo požrtvovalnost.

»Slovenski Pravnik«, ki se je pošiljal razen članom še 119 drugim naročnikom, je z zaključenim 37 letnikom dosegel obseg, kakršen mu je bil pred vojno. Priobčena je v njem obilica najraznovrstnejšega gradiva iz vseh strok pravniške vede. Drugi snopič je izšel kot slavnostna številka s prispevki naših najodličnejših pravniških pisateljev, na čast uredniške

25 letnice našega načelnika dr. D. Majarona. — Izpopolniti pa skušamo naše glasilo še bolj. V načrtu imamo, priobčevati v vsaki številki pregleda tujih zakonodaj in tujih revij s kratko navedbo vsebine. Za to in še mnogo drugega pa nam manjka prostora. Prostor pa, znači denar. Finančno stanje pa ni še zadovoljivo. Naročnikov je žal premalo, naši poskusi, pridobiti si naročnikov zunaj Slovenije, so ostali brezuspešni. Ni čuda, saj pogrešamo še med domačini, in to prav na visokih mestih stoječimi pravniki naročnikov. Podpore nam je naklonil oddelek ministrstva pravde v Ljubljani 2500 Din, za kar mu bodi tudi s tega mesta izrečena topla zahvala. Zaman pa smo doslej trkali za podporo iz dotičnih fondov v centrali. Odboru ni preostalo drugega, kakor da je zvišal za prihodnje leto naročnino za Slov. Pravnik na 60 Din.

Apeliramo na vse slovenske pravnike, da naj zaradi malenkostnega poviška nihče ne odpade, pristopijo naj še vsi, ki stoje sedaj ob strani. Tudi s tem poviškom še ne bodo kriti vsi stroški. Upamo pa, da dobimo vendarle izdatno podporo, da bomo mogli vršiti svojo nalogo uspešno tudi še naprej.

Prosim, da se to poročilo vzame blagohotno na znanje!

Potem, ko so se navzoči dvignili s sedežev, da na povabilo načelnika s tem počaste spomin imenovanih umrlih članov, zlasti dr. Ivana Tavčarja in dr. Jakoba Kavčiča, se je podano poročilo odobrilo brez razprave.

II. Društveni blagajnik gosp. dr. Jos. Lavrenčič je na to poročal o društvenih dohodkih in stroških:

Dohodki v letu 1923	Din 39.647.07
prenos iz leta 1922	» 12.067.—

dohodki so znašali torej	Din 51.714.07
Od tega je odšteti izdatke	» 41.526.07
tako da znaša prebitok	Din 10.188.—

Neplačane članarine in naročnine za leti 1922 in 1923 znašajo še	» 4.202.—
--	-----------

III. Pregledovalec računov g. dr. Janko Žirovnik je izjavil, da so se blagajniške knjige našle v popolnem redu in je predlagal, da se tako g. blagajniku, kakor celemu odboru izreče absolutorij.

Skupščina je temu pritrdila in zlasti tudi načelniku dr. Majaronu, ki je izrekel blagajniku dr. Lavrenčiču posebno zahvalo zato, koliko se nesebično žrtvuje, da vodi blagajno, upravo z listom in zalogo od leta do leta.

IV. Volitve so se izvršile vzklikoma in sicer tako, da je bil zopet izvoljen načelnik dr. Majaron, ves prejšnji odbor in dosedanja pregledovalca računov.

Ker se k »slučajnostim« ni nihče oglasil, je bila eno uro trajajoča skupščina zaključena.

— (Zakon o zaščiti Češkoslovaške republike.) Češkoslovaško justično ministrstvo deluje s svojim štabom temeljitih veščakov na zakonodajnem polju marljivo in izvrstno, zato tudi zadovoljivo in

uspešno. Revizija o. d. z. je že tako daleč dospela, da pride delo peterih strokovnih komisij v kratkem času pred tzv. superrevizijsko komisijo. Hkratu je predvidena unifikacija izvršilnega reda, zemljiškoknjižnega zakona, odvetniškega in notarskega reda, konkurznega, poravnalnega in izpodbijalnega reda. Na mizi parlamenta leže že novi načrti zakona o avtorski pravici in novele o razveljavljenju fidejkomisov. Na polju kazenskega pravoznanstva je bil že obnarodovan zakon o uvedbi pogojne sodbe in pogojnega odpusta iz prostostne kazni (17. oktobra 1919), dalje zakon o pobijanju oderuštva, ki je ustanovil takozvana ljudska sodišča (17. oktobra 1917 z izvršitvenimi naredbami dne 11. novembra 1919 in 3. septembra 1920.) Nastal je tzv. zakon zoper teror (z dne 12. avgusta 1921), ki zabranjuje vsako ogroževanje prostosti prepričanja in dopolnjuje bivši koalicijski zakon. Načrt novega kazenskega zakonika je bil glede splošnega dela izdan že v tisku, pripravlja se načrt za kazensko sodstvo zoper mladostnike. Glede zakonodaje o izvršitvi kazni in jetniške oskrbe so se izvršile že imenitne reforme. Z reorganizacijo kaznilniških delavnic je bil delavni prinos dvignjen za 100 odstotkov.

Veliko zanimivo zakonodajno delo na polju kazenskega pravosodstva pa se je opravilo z zakonom o zaščiti češkoslovaške republike. Atentat na velezaslužnega ministra dr. Rašina, ustvaritelja češkoslovaške valute, je povzročil, da je bil ta zakon dne 13. februarja 1923 predložen parlamentu, a njegova smrt je pospešila, da je bil ta zakon sprejet. Pa dočim je bil naš zakon o varnosti države z dne 2. avgusta 1921, ki ga je izbavil atentat na ministra Draškovića izdelan v mrzlični naglici, ne da bi bil vprašan za mnenje niti stalni zakonodajni svet ministrstva pravde, bil je češkoslovaški načrt delo prvih čeških strokovnjakov (prof. dr. Hoetzel, dr. Miřička in dr. Kallab) in je upošteval vse že obstoječe zakonodaje drugih držav o enakem predmetu. Da morejo naši pravniki vsaj glavne misli češkoslovaškega zakona o zaščiti republike in pa vzporednega zakona o osnovi državnega sodišča primerjati z našim zakonom, naj sledi predvsem predočitev ogrožja češkoslovaškega zakona o zaščiti republike z dne 19. marca 1923 št. 5076 zak.

Tendenca tega zakona ni bi'a, kakor je vlada v svojih motivih objasnila, da bi se ustvaril izjemen zakon zoper kakšno revolucionarno stranko, ampak da se unificira obstoječe pravno stanje in aplicira na nove pogojne razmere, seveda z ostrejšimi sredstvi. Zato so se ustanovile nekako v tesni zvezi v določbah avstr. kaz. zakonika prevsem določbe glede atentatov na republiko. V I. poglavju so naštetih posamezni dejanski stani glede izvršitve atentata, priprave k atentatu in ogrožanja varnosti države. V II. poglavju je govor o oškodovanju republike in o napadih na činitelje, ki so po ustavi postavljeni; dalje je zapretna kazen na izdajo državnih tajnosti, vojaških tajnosti, za napad zoper predsednika republike in njegovega namestnika, člane vlade ali zakonodajnih skupščin ob ali zaradi izvrševanja uradne službe. V tem poglavju je urejeno tudi postopanje glede telesnih poškodb vseh navedenih činiteljev in glede žalitev predsed-

nika. V III. poglavju se nahajajo razna določila o ogroževanju miru in vojaške varnosti republike. Med temi določbami je § 19, ki kaznuje člane habsburške-lotrinske hiše, ako bi se vrnili na češkoslov. ozemlje brez dovoljenja vlade, oziroma vsakogar, ki bi podpiral tako vrnitev. Dalje je semkaj uvrščen § 26, ki ureja vprašanje o odstranitvi ali vpostavitvi nedovoljenih spomenikov. V sklepnih določbah — IV. poglavje — je govor o dejanskem kesu, o izmeri kazni, o denarnih kaznih, zaplembi imovine, izgubi državlanske časti i. t. d.; slednjič pa tudi o tem, da sodi o teh deliktih, kolikor so težjega značaja in kot taki taksativno navedeni, — državno sodišče.

Zakon o državnem sodišču (z dne 19. marca 1923), se deli na dva dela. Prvi govori o organizaciji, drugi pa o postopku. Drjavno sodišče ima svoj sedež skupno z najvišjim sodnim dvorom. Sestoji iz predsednika in njegovega namestnika, ki ju imenuje na predlog vlade predsednik republike. Sodniki državnega sodišča so poklicni sodniki, ki jih določi predsednik vrhovnega sodišča iz vrste članov tega sodišča za dobo enega leta, in pa prisedniki, katere imenuje predsednik na predlog vlade za 3 leta. Ti prisedniki morajo biti češkoslovaški državljani, najmanj 40 let stari, prava vešči, ne smejo pa biti izključeni od porote, niti državni uradniki razen če so visokošolski profesorji. Drjavno sodišče sodi v senatih šest sodnikov, od katerih je polovica poklicnih, druga polovica pa prisednikov, vendar le, ko gre za glavno razpravo. Izven glavne razprave odloča, ako ne pripade ukrep predsedniku senata samemu, troglavi kolegij poklicnih sodnikov. Obtožuje višji državni pravdnik, ki ima svoje mesto na sedežu državnega sodišča.

Glede postopka velja v splošnem, da je kolikor mogoče prilagoden kazenskopravdnemu redu. Uvodno postopanje obavi civilno ali vojaško redno sodišče. Ko konča to preiskavo, vloži obtožitelj v 14 dneh obtožnico pri državnem sodišču. To presoja samo vprašanje pristojnosti, dopustnosti tožbe in upravičenosti preiskovalnega zapora. Za glavno razpravo dobi vsak obtoženec, ki sam ne vzame zagovornika, posebnega zagovornika *ex offio*. Pri sklepanju sodbâ glasujejo prisedniki prej, kakor poklicni sodniki. Zoper sodbo je dopustna pritožba na vrhovno sodišče, vendar le v tesnih mejah, namreč zaradi kršitve materialnega ali formalnega kazenskega prava. Drjavno sodišče je redno sodišče in je zato samo eno, da ostane judikatura enotna. Njegovi senati so naprej za celo leto postavljeni. Da drjavno sodišče ne postane eksponent politike vsakokratne vlade, naj sprečava določba, da so poklicni sodniki imenovani le za eno, prisedniki pa za tri leta.

Zanimivo je, kako si je zakon o zaščiti zamislil zapretene kazni. Niti v enem paragrafu ne odreja smrtne kazni. V tem se pač blagodejno odlikuje od našega zakona o zaščiti varnosti države, v katerem kar mrgoli smrtnih kazni. Vendar češkoslovaški zakon kazni bivšega avstr. zakona, čigar doočila, kakor smo že navedli, v splošnem le aplicira na češkoslovaške povojne razmere, poostruje in sicer tako, da gre pri naj-

težjih deliktih do dosmrtnje ječe. Po § 7 prevede celo za mladeniče od 18. do 20. leta za atentat na politične državne činitelje kazen dosmrtnje ječe.

Koliko tehnično pravilneje in vsebinsko smotreneje so češki zakonodajalci postopali, o tem ni, da bi morali šele na široko razlagati. Niso vse ideje originalne in tudi vsi inštituti niso brezprikorni; n. pr. ustanovitev državnega sodišča se je od mnogih zelo merodajnih strani smatrala za protiususten eksperiment.*) Ipak smemo izraziti željo, da bi bilo dobro, ko bi si naši zakonodajalci vzeli za vzgled inache smotreno-premišljeno delovanje češkoslovaškega zakonodajnega aparata, takor glede zaščite varnosti države, kakor tudi glede mnogih drugih, za našo kraljevino aktualnih zakonov.

Dr. M. D.

— (Svetosavske nagrade na pravni fakulteti v Ljubljani.) Udeležba tekmecev za svetosavske nagrade za leto 1923-24 številčno ni bila velika, pokazala pa je v nasprotju s prejšnjim letom (glej Slov. Prav. 1923, str. 48) razveseljivo dejstvo, da sta se dva slušatelja lotila pravnozgodovinskih temotov in sicer tako temeljito, da sta oba dobila nagrado. Dne 27. januarja tl., na dan proslavitve sv. Save, je razglasil g. vseučiliški rektor dr. Franc Kidrič na slavnostnem zborovanju ob prisostvovanju zastopnikov najvišjih uradov, drugih odličnih gostov in slušateljev, da sta bila po sklepu juridične fakultete odlikovana jurista: g. Josip Dobrovšek iz Hoč (Pohorje) za svoje delo: »Jus consuetudinarium pred kodeksom in po kodeksu« z nagrado 600 dinarjev, g. Matija Primus iz Zagreba pa za svoje delo: »Gospodarskopравни položaj cerkvenih ljudi po podatkih samostanskih hrizovulj XII. do XIV. stoletja« z nagrado 800 dinarjev. Za prihodnje leto 1924/25 pa je razpisal svet juridične fakultete sledeča temata za tekmo glede svetosavske kraljeve nagrade: I. Iz pravnozgodovinskega študijskega oddelka: »Substancialno in produkcijsko načelo pri pridobitvi plodov po rimskem, germanskem in jugoslovenskem pravu«. — »Vpliv zmote in sile na cerkvena pravna dejanja«. — »Sistem zločinov in kazni po kastavskem veprinaškem in moščenškem statutu.« — II. Iz pravosodnega štud. odd.: »Razmerje med določbama § 10 o. d. z. in § 271 c. pr. r. o običajnem pravu«. — »Razvedljivost zakona po pravih, veljavnih v naši kraljevini.« — »Rimski in modernj civilni postopek (primera).« — »Kazenskopravna zaščita osebne prostosti po kazenskih zakonih naše kraljevine.« — III. Iz državoslov. stud. odd.: »Ustavni referendum (historično in pravoprimerjalno).« — »Zavarovanje delavcev v naši kraljevini z narodnogospodarskega stališča.« — »Uporaba kofka v našem državnem pristojbinstvu, nje razlogi in nje stvarna upravičenost.« — »Pravica državnega uradnika na plačo.« —

Dr. M. D.

*) Prof. Kohlrausch (Berlin) stoji n. pr. na stališču, da je državno sodišče v zaščito republike »ein unerfreulicher Fremdkörper in einem Rechtsstaat« (Zeitschr. f. d. Ges. Strafrechtsw., 44 B., 2 H., str. 136 opazka.) Zdi se pač, da ni v prid ugledu sodišč, ako se ustanavlja preko rednih sodišč še novo »fiktivno-redno« sodišče.